Ner 29. 7 Marca.

Rok 1829. Sobota.

# GONIEC KRAKOWSKI,

DZIENNIK POLITYCZNY, HISTORYCZNY i LITERACKI.


## KRAKÓW

*Dnia 6 Marca* 1829.

W tych dniach przejeżdzał tędy P. Józef *Lessel*, powrotem do Warszawy, z kilkoletniey podróży w celu doskonalenia się w budownictwie podjętey. Przyjemno nam tu wspomnieć chęć i gotowość jego, przysłużenia się stolicy naszéy rzeczypospolitey planami, które na przypadek wznosić się mającey jakiey budowli ważnieyszey, na każde zażądanie wypracować i przesłać przyrzekł. – Ofiara podobna artysty na ziemi klassyczney Włoch udoskonalonego, pożądaną zapewne będzie.

---

*Przewodnik Polski* użala się przeciw Gońcowi krakowskiemu, że już dwa artykuły przeciwko niemu umieścił, i razem perswaduje jego Redakcyi; "że podobnego rodzaju zaczepki są *błahe*, niemające żadnego ogólnego interessu, zupełnie *czcze i nudne* dla czytelnika, i chyba tylko w tym celu czynione, aby skłonić zaczepione pismo do odpowiedzi i tym sposobem, przypomnieć jego czytelnikom, że Goniec krakowski *jest na świecie.*

Jakież to są te dwa tak *błahe*, *czcze i nudne* artykuły? Oto pierwszy, naprowadza Przewodnika na drogę rzetel

ści, żeby cudzych artykułów za swoje niepodawał; — drugi do wiernieyszego tłomaczenia przedmiotów mniey upowszechnionych zachęca: który to ostatni artykuł, tak równie niejest własnością redakcyi Gońca, lecz tylko był nadesłanym, jak ów piękny artykuł w *Przewodniku* Nru 27 nakarcie 106, w którym autor wytyka całą nieprzyzwoitość postępowania tych, którzy *niewymieniając źródła, z którego czerpią*, odznaczają się *przywłaszczeniem cudzey pracy*, które w literaturze mieysca mieć niepowinno; gdzie nakoniec autor, szanowny *Jaxa z Bobina*, jakby duchem proroczym natchniony, mówi: »*Wolno z dzieł rozmaitych korzystać, ale obowiązkiem jest wskazać*, (rozumie się nie cyframi.... ) *skąd co wzięłem zostało....*« — Po takowey nauce, przyjętey na własne łono, niespodziewaliśmy się ażeby nas *Przewodnik Polski* attakował o błahość, czczość i nudność zarzutów, z powodu przywłaszczenia niektórych artykułów Gońca, naysłuszniey uczynionych.

Że zaś *Przewodnik Polski* za rzecz nic nieznaczącą uważa, powierzchność w przekładzie rzeczy, z obcych języków na oyczysty ...... próżną byłoby przeto pracą dłużey go tym przedmiotem zatrudniać.

Zostawiamy z resztą Przewodnika Polskiego w zupełney niepodległości swych mniemań; to tylko osobliwszem sądziemy bydź uprzedzeniem, iż sobie złego wszystkiego utworzył nowy w swoim rodzaiu domysł: jakobyśmy przez umieszczenie dwóch powyższych artykułów, chcieli go tylko nakłonić do wspomnienia: że Goniec Krakowski *jest na świecie?* .... Naten zarzut, niemożemy inaczey odpowiedzieć, jak tylko przypomnieniem *Przewodnikowi*, że iest poźnieyszym od *Gońca* i że sam jeszcze dosyć będzie miał z sobą do czynienia, niżeli się upowszechnić potrafi.

---

*Dla braku mieysca, we wtorkowym dopiero Gońcu umieściemy zapowiedziany opis* BALU KOSTUMOWEGO.

---

## XXIX. BULETYN

### NOWOŚCI POLITYCZNYCH.

**ROSSYA.** *Teatr Woyny.* Wiadomości gazety norymberskiey od granic Mołdawii z d. 6 Lutego donoszą: że zgłębi Rossyi liczne woyska przyciągają do Wołoszczyzny, że samych kozaków z nad Donu do 20,000 przybyć miało; że w ogólności ze strony Rossyi takie są przygotowania woienne, iż z przyjściem wiosny silnych postępów na przód

spodziewać się potrzeba. — Pomiędzy osadami twierdz tureckich nad Dunajem i lekkiemi woysk rossyjskich oddziałami, dzień w dzień zachodzą utarczki. (*) — Jenerał Laageron ma mieć zamiar udać się przeciw Sylistryi.

Gazeta Powszechna donosi z okolicy Turno (*czyli Turnel*), że woyska rossyjskie pod jenerałami Malinowskim i Bergmanem po wzięciu szańcu przedmostowego Kale, cofnęły się d. 27 Stycznia, i stoją pod *Semnicą* (**) jednakże szaniec *Kale* obsadzonym zostawiły. Turcy z niezmierną starannością mieli uzbrojone to stanowisko; które w iedney godzinie szturmem wzięto. —

(*Z Paryża* 19 *Lutego z G. B.*) Jeden z tuteyszych dzienników wspomina o pogłosce dyplomatyczney: »Jakoby rząd rossyjski w dniu 12 b. m. formalnie uwiadomić miał francuski, o postanowieniu swém dalszego prowadzenia woyny z Turcyą. Przybycie tey depeszy, spowodowało nadzwyczayne posłuchanie, które miał świeżo u króla poseł P. Pozzo di Borgo. Z naszey strony nastąpiły już przeto niektóre stósowne rozporządzenia; nowe instrukcye wyprawiono do Tulonu, dla przesłania jenerałowi Maison. Maią one zawierać rozkaz, zawieszenia powrotu drugiey dywizyi woyska z Morei, a nawet to nowe przeznaczenie, miało bydź zaraz posłowi rossyiskiemu udzielone.»

TURCYA. Dziennik frankfortski donosi z nayświeższych listów prywatnych z Konstantynopola, że tam znikła wszelka nadzieia do pojednania z Rossyą. Woyna przeto, z nastąpieniem wiosny wybuchnie z większą daleko zaciętością iak dotąd.

ANGLIA. (*Z Londynu* 14 *St.*) W Dublinie obiega teraz dla podpisania *petycya* do króla, aby margrabiego Anglezea, napowrót mianować raczył vicekrólem. — (*Z Londynu* 12 *Lutego.*) Petycye przeciw katolikom, jak lawa płyną ze wszech stron do parlamentu; przeciwnie ze strony katolików angielskich podano za *emancypacyą* prośbę, przez 18,000 osob powiększey części znakomitych, podpisaną. — W Dublinie zgromadzenie *anty-katolickie* zebrało się pod gołem niebem w obecności 5000 ludzi. Jednomyślnie uchwalono tam następuiące postanowienie: »*Ministerstwo i parlament rozwiązać, i lud angielski do połączenia się z protestantami irlandzkiemi powołać.* Tymczasem w izbie niższey został dziś po trzeci raz odczytany bil, znoszący takowe nieprawe stowa-

---

(*) Czytay nowsze wiadomości w poprzednich numerach Gońca

(**) Jak wiadomo twierdza Turno kapitulowała 11 Lutego, zatym powyższa wiadomość o cofnieniu się woysk, była zmyślona. PR.

zyszenia; a tak położono nazawsze tame podobnym śmiechu i nagany godnym postanowieniom głów niespokoynych.

(*Z Londynu* 17 *Lutego.*) Kto wie, czyli posiadłość kawałka kraju nad rzeką Sgo Jana, pomiędzy nowym Brunświkiem i niższą Kanadą, niestanie się przyczyną woyny, mogącey pomiędzy Anglią i Zjednoczonemi Stany Ameryki Północney wybuchnąć. Dotąd okoliczność ta, zahacza się na rozstrzygnieniu króla niderlandzkiego, którego w tey mierze, obie strony obrały za sędziego polubownego. — Dziennik *Scootman* zasadza podobieństwo do wzwyż rzeczoney woyny na tem, że niedawno wysłano z przystani Halifax 15.000 sztuk broni, końcem śpiesznego uzbroienia milicyów w Nowey Szkocyi i Nowym Brunświku; częścią na tem, że oba mężowie na czele tych rządów zostaiący: Wellington i Jackson, są woiownicy, i niezwyczayni wyzwaniu zadosyć nieuczynić.

AMERYKA. *Mexyk.* Naynowsze wiadomości z Mexyku d Nowego Jorku d. 26 Grudnia nadeszłe, są bardzo zatrważające. Wybuchła tam nowa rewulucya, która wielkie sprawiła spustoszenie i wielu ludzi o stratę życia przyprawiła. Dawny minister Guerrero, który z Pedrazzem ubiegał się o urząd prezydenta i spadł, iest teraz na czele rokoszu. Rozlew krwi pomiedzy obu stronnictwami, trwał dwa dni i przeszło 800 ludzi zginęło. — Przy odeyściu doniesień o tym wypadku, porządek został po części przywrócony.

FRANCYA. (*Z Paryża* 20 *Lutego.*) Wszyscy kardynałowie francuscy udaią się na *Conclave* do Rzymu. W izbie depututowanych P.Salvetre chciał usilnie wznowić oskarżenie zeszłego ministerstwa, o ucisk i zdradę (*concussion et trahison*). Z tego powodu powstały liczne spory, które zakończyły się na usunieniu tego wniosku, ogromną wiekszością głosów.

Jenerał Higonet, który powrócił z Morei, zaiął swe mieysce w izbie deputowanych. Jeden ze znakomitszych xiążąt francuzkich, podał królowi na pismie uwagi swe, przeciwko teraźnieyszym ministrom: że dłuższe ich utrzymanie, zagraża zgubą kraiowi, a mianowicie z powodu nowego projektu do prawa tyczącego się gmin i municypalności.

GRECYA. Pszczoła grecka donosi, że turcy w dniu 5 Grudnia opuścili *Karpenissę* i cofnęli się do Tessalii; woysko greckie pod jenerałem *Strato's* ścigało ich z korzyścią. Jnna część woyska pod jenerałami *Dencel i Strategos*, 2500 ludzi wynoszaca, wkroczyła do prowincyi Agraffa, podczas gdy jenerał *Tsavella* oswobodzenie prowincyi Patratszik wykonal, gdzie tylko jeszcze Turcy trzymają się w mieście tego nazwiska.

HISPANIA. (*Z Madrytu 9 Lutego.*) Związki dworu naszego z Portugallią są bardzo żywe. Zdaie się że D. Miguel cierpi niedostatek pieniędzy, a ztąd iest w wielkim kłopocie. Zamierzona pożyczka w Hollandyi, mimo ofiarowanych 55 procentów wcale się nieudała.

Francya dąży widocznie do uznania rzeczypospolitych Ameryki południowey.

PORTUGALLIA. (*Z Lizbony d. 3 Lutego.*) Dotychczasowi ministrowie niektórzy, a mianowicie nieubłagany *Rio Pardo*, (przez xięcia *Cadawal* zattąpiony) hr. *Santarem* minister spraw zagranicznych, hr. Luozzo D. Diego minister skarbu, otrzymują dymissye. Zdaie się iż łagodnieysze będzie teraz postępowanie rządu, — słychać nawet o powszechney amnestyi. — Wyprawę do Terceiry zawieszono. Krok ten, ma bydź skutkiem nadeszłych depeszy od hr. Aberdeen, w których iest wyraźnie oświadczone, że rząd angielski niedopuści tam równie wylądować wyprawie D. Miguela, iak niedopuścił jenerałowi Saldanha. — Wczoray była wielka rada gabinetowa, w skutek depeszy od dworu madryckiego, w których podobnież zarzucone iest nieprzyzwoite postępowanie ministrów.

## OFIARY ZBRODNI

### Znanych morderców Burke i Hare.

Burke zeznał przy końcu badań, że wspólnie ze swoim towarzyszem zbrodni, następujące wymordowali osoby: 1. *Abigal Simeon*, wdowę dnia 12 Lutego 1828. Mieszkała ona w Gilmerton pod Edinburgiem, i ma tam jeszcze córkę. — 2. Anglika bezimiennego, rodem z hrabstwa Chester. — 3 Starą niewiastę, która nocowała u zbrodniarza Hare (*) — 4. *Małgorzatę Peterson.* Zamordowano ją w domu brata Burkiego, w miesiącu kwietniu. W cztery godziny zaledwie po śmierci, sprzedano ją do anatomii doktora Knox, za 8 funtów szterlingów. — 5 i 6. W miesiącu czerwcu stara kobieta z wnukiem swoim głuchym z Glasgowa, przybyła do mieszkania zbrodniarza Hare, i oboje w pościeli uduszeni zostali. — 7 Józefa, niegdyś mającego się dobrze młynarza. — 8 Upojoną kobietę z Wesport; — 9 Ubogą kobietę imieniem *Esfy* (Ewa.) — 10 Pewien sługa policyjny, przyprowadził na odwach pijaną kobietę; — Burke obecny temu, udał się za jey sąsiada i wziął na siebie obowiązek odprowadzenia jey

(*) Potwór ten, jak wiadomo, wypuszczony jest na wolność, za to że świadczył przeciw Burkiemu. PR.

do domu; natomiast zaś przywlókł ją do jaskini morderczey wspólnika swego Hare; — 11 *Jakoba*, *Wilson*, zwanego pospolicie głupim *Jamie* (Kubuś.) — Żona zbrodniarza Hare przyprowadziła go z ulicy. Niemiał ani na głowę przykrycia ani obuwia. Burke znaydował się natenczas w szynkowni. Weszła więc tam, kazała sobie dać kieliszek, i potajemnie udeptała Burkiego w nogę, który domyślił się zaraz, iż to był znak zdobyczy. Dali się napić żebrakowi, położyli go potem w łóżko, gdzie gwałtem (niebył albowiem pijany) zadusili go. Doktor Knox, tego jeszcze wieczora zapłacił im za trupa 10 funtów szterlingów. Odzież z tego biedaka, darował Burke swym synowcom, którzy niemieli w czém chodzić; z innych zamordowanych palono takową zazwyczay, dla zatracenia śladu ich śmierci, przeciw wszelkim poszukiwaniom. — 12 Annę Mac Dougał synowicę pierwszego męża Heleny Dougal, z którą Burke żył na wiarę. — Była to młoda osoba, i przyszła odwiedzić Helenę. Hare i Burke starali się ją spoić i śpiącą zadusili. — 13 *Haldanę* starą kobietę; 14 Córkę teyże. — 15 Praczkę nazwiskiem *Holster*, 16 Ostatnią ofiarą mordarstwa była Pani *Camphell* którą 31 października r. z zadusili. Siedmiu szylingami króre miała przy sobie, podzielili się oba mordercy. Zona zbrodniarza Hare nalegała koniecznie, ażeby i Helenę Dougal pozbawić życia. — Hare zazwyczay po popełnionym mordestwie sypiał dobrze w nocy, lecz Burke musiał trunkiem zagłuszać swe sumienie. Straszliwy ten morderca zeznał przy inkwizycyi, że gdyby los zawistny, niebył położył tamy ich zbrodniom, ośmieleni tak długiém powodzeniem, byliby wnet na otwartey drodze ludzi porywali!......

---

# Rozmaitości.

---

W Szwaycaryi w kantonie Appencell, przyszło niedawno pomiędzy naypierwszemi urzędnikami do walney bitwy na pięście, kułaki policzki; do któréy należał sam Landamman a nawet i kilka kobiet. Teatr woyny, był przed ratuszem; powodem zaś, niejedność zdań na wielkiey radzie. — Wypadek ten, może pociągnąć za sobą wielkie ...... *visum repertum.*

---

Miasta anzeatyckie Hamburg, Lubeka i Brema, wygrały teraz w ostatniey instancyi process z miastem Antwerpiją o prawo własności do gmachu *Oosterlingues*, w ostatniem znay-

dującego się, który w sobie zawiera 300 pokojów i gdzie od wieku są kantory miast wyżey wyrażonych.

Pisma paryskie donoszą, że tam na dziedziniec jednego domu, spuścił się jakiś wielki orzeł; z domysłem że go mrozy z gór wypędzić musiały. Gdy atoli w Paryżu bardzo łatwo z jastrzębia może zrobić się orzeł; — przeto większe jest podobieństwo. iż to był jastrząb jaki zgłodniały.

Wciągu roku zeszłego, 13263 okrętów przepłynęło przez *Zund*. — Król szwedzki przedłużył seym tegoroczny do dnia 17 Marca.

*Sposób ulepszenia świec łojowych dla Mydlarzy.*

Knoty bawełniane maczać w wodzie wapienney, w którey w przód rozpuścić trzeba nieco saletry i wysuszyć one doskonale. Tak robione świece nie topią się, dają płomień czysty, jasne światło i równie jak woskowe się palą.

*(Z Pamiętn: Warszaws: Umiejętności czystych i stosowanych.)*

---

## *Opis bitwy w roku* 1444 *d.* 10 *Października*,

Stoczoney pod Warną, między woyskiem tureckiém pod dowództwem Sułtana Amurata II. przeciwko wojskom Króla polskiego i węgierskiego, pod dowództwem Władysława III. Jagiełły syna, i Jana Hunjada *Supremus capitaneus armorum* zwanego, czyli Palatyna lub Wojewody siedmiogrodzkiego i węgierskiego.

---

*(Dalszy ciąg.)*

Węgrzy zaś pomnożeni krzyżownikami prez legata wezwanymi, a od biskupów zachęceni do walki o wiarę świętą, mając na swém czele dzielnego Hunjada, wezwali załogi tureckie, w Sumen, Petrecz, Machoracz, Galaczu i Warnie, aby z twierdz tych ustąpiły i do Azyi przeniosły się; do czego im wolne ofiarowali przejście. Odrzucili to wezwanie dowódzcy w Sumen i Petrecz, i bronić się oświadczyli. Zdobyto twierdze ich szturmem, a załogi i ludność bez różnicy płci i wieku w pień wycięte zostały. Przestraszone tem okrucieństwem inne osady, łatwieyszemi były do ustąpienia, zapewniwszy sobie wolne przeyście aż do morza, co też muzułmanom Węgrzy przyzwoicie ułatwiali; osadowiły się więc wspomnione załogi w Warnie i przyległe zajęły stanowiska. — Muzułmanie przekonawszy się o związku panów chrześciańskich na poniżenie wyznania proroka i wypędzenie islamizmu z Europy, złożyli radę w Magnezyi, aby w tak przykrem położeniu i niebezpieczeństwie wiary, domagać się u janczarów powrotu złożonego padyszy od

steru rządu i dowództwa woyskiem. Amurat nastąpiwszy na mieysce złożonego z tronu małoletniego Machmuda, udał się zaraz na morze, a opłaciwszy hoynie pieniędzmi z sułtańskiego skarbu wziętemi, włoską uczynność, tak przełożonych flot ujął sobie, iż całe woysko tureckie okrętami do pomocy chrześcijan służyć maiącemi, do Europy przewiózł, które przeszło stotysięcy jazdy i janczarów 50,000 wynosiło; tak zaś szczodrobliwością i podarunkami ujął Włochów przełożonych okrętów, że w poblisku stojący kardynał Franciszek z Florencyi, o tém wykonanem przewiezieniu muzułmanów nic niewiedział. Jednak na to doniesienie złożył Władysław walną radę ogólną wojenną, dla zasiągnienia zdań sprzymierzonych.

Xiąże wojewoda wołoski Jerzy Drakuła, był mniemania, aby się śpiesznie cofać, inni zdania byli, aby twierdze Bulgaryi osadzić naszemi załogami, i zabezpieczywszy pośrednie między niemi stanowiska i połączywszy je posiłkowemi strażami, oczekiwać posiłków. Jan Hunjad przeciwił się obu tym zdaniom, a wykazując podwójność Wołoszyna i złą wiarę sprzymierzonych flot, nayprzód oddalenie od woyska Jerzego Drakuly koniecznem bydź mienił, dla doznanego jego zmiennictwa i znoszenia się z nieprzyjacielem.

Zerwał się na tak ostry zarzut Drakuła do szabli, Hunjad stanął mężnie w obronie twierdzenia swego i byłby swego uspił przeciwnika, gdyby przytomni téy kłótni Polacy i Węgrzy wspólnie nierozłączyli byli zwaśnionych i Jerzego Wołoszyna z rady pod straż królewską jako uwłaszczającego majestatowi uszanowania, nie byli oddali: późniey jako o zdradę pomówionego Drakułę z obozu oddalono, powierzywszy dowództwo 8000 oddziału woyska Drakuły synowi jego.

( Dalszy ciąg nastąpi.)

## UWIADOMIENIE.

*Ktoby sobie życzył przyjąć obowiązek Guwernera na wsi w królestwie Polskiem, zechce się zgłosić do wydawców Gońca (lub do Redakcyi) gdzie dokładnieyszą w tey mierze otrzyma wiadomość.*

*Pan J. C. Kessler Fortepianista w przejeździe swoim z Wiednia do Warszawy, Petersburga i Moskwy, będzie miał honor jeden tylko dać Koncert w piątek d. 13 Marca r. b — Dalsze szczegóły koncertu będą oddzielnym afiszem ogłoszone.*

### TEATR NARODOWY.

Jutro melodrama: *Preciosa.*